

ที่ระลึก...พิธีเปิด...

ห้องสมุดประชาชน

“เฉลิมราชกุมารี”

เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ที่ระลึก ...พิธีเปิด
ห้องสมุดประชาชน

“เฉลิมราชกุมารี”

เขตคลองสามวา

กรุงเทพมหานคร

วันศุกร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

คำนำ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์พระมิ่งขวัญของเหล่าพสกนิกรที่ทรงมีพระปณิธานมุ่งมั่นในเรื่องห้องสมุด โดยทรงตั้งพระปณิธานทรงสนະเกี่ยวกับห้องสมุดว่า

“ ข้าพเจ้าอยากให้เราห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน ”

กอปรกับปี พ.ศ. ๒๕๔๔ วัดพระยาสุเรนทร์ ประชาชน และ กศน.เขตคลองสามวา ได้ร่วมกันจัดสร้าง **ห้องสมุดประชาชน”เฉลิมราชกุมารี” เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร** ขึ้นเพื่อสนอง ต่อพระปณิธานของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการที่จะให้ห้องสมุดประชาชน เป็นศูนย์เรียนรู้แก่ประชาชนชาวคลองสามวา ตลอดจนผู้สนใจใฝ่เรียนรู้สำหรับเพิ่มทุนทางปัญญาให้ตนเอง จึงเป็นศุภนิมิตหมายมงคลแก่ชาวคลองสามวา และ กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีให้ **ห้องสมุดประชาชน”เฉลิมราชกุมารี” เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร** เข้าร่วมโครงการ **ห้องสมุดประชาชน”เฉลิมราชกุมารี”**

สำนักงาน กศน.กรุงเทพมหานคร ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการสร้าง **ห้องสมุดประชาชน”เฉลิมราชกุมารี” เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร** และ หนังสือที่ระลึกพิธีเปิด **ห้องสมุดประชาชน”เฉลิมราชกุมารี” เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร** ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยบุญกุศลที่ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานครั้งนี้ ขอให้ท่านและครอบครัว ประสบแต่สิ่งที่เป็นมงคล มีความสุขความเจริญก้าวหน้าในวิถีชีวิตราชการและ ส่วนตัวตลอดไป

สำนักงาน กศน.กรุงเทพมหานคร

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

สารบัญ

	หน้า
 พระมิ่งขวัญการศึกษาไทย	๔
 พระราชดำริ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	๖
 พี่พระบารมี สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๘
 โครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร	๑๐
 เกียรติประวัติ พระยาสุเรนทร์ราชเสนา	๑๕
 ประวัติ วัดพระยาสุเรนทร์	๑๖
 ประวัติและผลงาน พระครูปลัดสุวัฒนสุดคุณ	๑๘
 คลองสามวาในอดีต	๒๒
 ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนมอญ : คลองสามวา	๒๖
 วิถีชีวิตของชาวมุสลิม	๓๕
 หนังสืออ้างอิง	๓๙
 คณะผู้จัดทำ	๔๐

พระมิ่งขวัญ การศึกษาไทย

"พระมิ่งขวัญการศึกษาไทย" คือพระสมัญญานามที่คณะกรรมการจัดการประชุมสมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 ทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสวันครูโลก ๕ ตุลาคม ๒๕๔๔ และเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา ในฐานะทรงเป็นแบบอย่างของครูที่ดี ทรงมีพระปรีชาญาณ ด้านการศึกษาเป็นที่ประจักษ์ ทรงประกาศตัวเป็นนักการศึกษา ทรงเป็น "พระอาจารย์" เป็นผู้ส่งเสริมการศึกษา และทรงเป็น "ครูนอกระบบ" ที่ทั้งครูไทยและครูทั่วโลกน่าจะยึดถือเป็น "ครูต้นแบบ" เป็นอย่างยิ่ง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นสมเด็จพระเจ้าผู้ทรงงานหนักไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงทุ่มเทพระองค์เพื่อช่วยเหลือพลกนิกรชาวไทยในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้มีโอกาสยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถโดยแท้ อย่างไรก็ตามนอกเหนือไปจากงานพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริแล้ว สมเด็จพระเทพฯ ยังทรงมีพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับงานด้านการพัฒนาตามโครงการต่างๆเป็นของพระองค์เองอีกมากมาย ทั้งงานด้านการพัฒนาชนบท งานด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม งานด้านการศึกษาวิจัยและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ รวมทั้งงานด้านการศึกษา

เป็นที่ยอมรับกันว่า สมเด็จพระเทพฯ ทรงใฝ่พระทัยและอุทิศพระองค์ด้านการศึกษาอย่างหาผู้ใดเปรียบได้ยาก ทรงมีพระคุณลักษณะพิเศษของการเป็นนักการศึกษาชั้นเยี่ยมมาตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์แล้ว ทรงสอบได้ที่หนึ่งของประเทศในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ทรงสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อันดับ ที่ ๔ และทรงจบการศึกษาโดยได้เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง จากนั้นได้ทรงสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทในบัณฑิตวิทยาลัย ทั้งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งการศึกษาในระดับปริญญาโทพร้อมกันทั้งสองมหาวิทยาลัยไม่ใช่เรื่องง่าย แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ทรงสำเร็จการศึกษาจากทั้งสองแห่งด้วยพระปรีชาสามารถ และต่อมา ในปี ๒๕๒๔ ก็ได้ทรงเลือกเข้าศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งถือกันว่าได้ทรงประกาศพระองค์เป็น "นักการศึกษา" อย่างแท้จริงนับแต่นั้นมา

งานด้านพัฒนาการศึกษาของ สมเด็จพระเทพฯ นั้นมีมากมาย ทรงเล็งเห็นว่าเยาวชนคือพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาชาติในอนาคต จึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กในวัยเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นทุรกันดารได้มีโอกาสทางการศึกษา และมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์

จึงได้ทรงริเริ่มโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันสำหรับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๓ และบัดนี้ ได้ขยายไปทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีพระราชกิจประจำทางด้านการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษา คือทรงดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนจิตรลดา และโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ อีกทั้งทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ราชบริพาร ข้าราชการ และประชาชนทั่วไปอีกหลายแห่ง เช่น ศูนย์เด็กเล็กในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน โรงเรียนอนุบาลศูนย์ศิลปาชีพบางไทร และโรงเรียนมัธยมปิยะชาติ ภายในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นต้น

โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ฯ เป็นอีกหนึ่งโครงการที่ทรงสนับสนุนด้านการศึกษาของเด็กในชนบทเพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดย สมเด็จพระเทพฯ ทรงพระราชทานเงินค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายระหว่างเรียนจนกว่านักเรียนเหล่านี้จะจบการศึกษาตามระดับสติปัญญา และความเหมาะสม ปัจจุบันมีนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ฯ ที่คัดเลือกมาจากนักเรียนในถิ่นทุรกันดารตามชายแดน ประมาณสองพันคน โดยศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ๒๔๕ แห่งทั่วประเทศ อีกทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชน รวมทั้งดูแลเรื่องโภชนาการ ปัญหาสุขภาพอนามัย และการพัฒนาอาชีพอีกด้วย

โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ เป็นอีกหนึ่งโครงการที่เสริมสร้างคุณภาพและศักยภาพในการศึกษาของเด็กไทยที่อยู่ในชนบทห่างไกล เพื่อช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษา ให้แก่เด็กด้อยโอกาส รวมทั้งให้ความรู้ พัฒนาอาชีพให้แก่คนหลากหลายอาชีพด้วยโครงการที่เกี่ยวข้องที่หลากหลาย เช่น โครงการอบรมหลักสูตรการออกแบบและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับผู้ด้อยวัย โครงการพัฒนาสื่อการสอนในวิชาต่างๆ สำหรับครูในทุกกระดับทั่วประเทศ โครงการ อบรมหลักสูตร Open Source e-Learning สำหรับบุคคลทั่วไป และอีกหลากหลายโครงการ

นอกจากโครงการ เพื่อช่วยเหลือเยาวชนไทยเรื่องการศึกษาแล้ว พระเมตตาคุณซึ่งเป็นวิญญานของความเป็น "ครู" นั้นมิได้จำกัดเฉพาะเยาวชนภายในราชอาณาจักรเท่านั้น หากแต่ยังทรงแผ่พระเมตตาไปถึงเยาวชนในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งประสบปัญหาเช่นเดียวกัน โดยทรงช่วยเหลือและให้ความอุปการะ โรงเรียนเด็กกำพร้าแขวงเวียงจันทน์ ในนครเวียงจันทน์ ประเทศลาว ด้านการส่งเสริมสุขภาพและสติปัญญา ด้านอาหารและความรู้ทางด้านการเกษตร ฯลฯ

นับเป็นความยากลำบากเป็นอย่างยิ่งที่จะประมวลพระราชกรณียกิจของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเนื้อที่อันจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชกรณียกิจด้านการศึกษาที่ทรงงานหนัก และทรงเป็นนักการศึกษาที่ทรงศึกษาค้นคว้า หาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ สมเด็จพระเทพฯ นั้น ทรงพระปรีชาสามารถทรงเป็นปราชญ์ในหลายด้าน แต่สิ่งหนึ่งที่ประจักษ์ชัดที่สุด นั่นก็คือ ทรงมีพระวิญญานแห่งการเป็นครู และทรงเป็น "ครูต้นแบบ" และทรงเป็น "พระมิ่งขวัญของการศึกษาไทย" อย่างแท้จริง

ผศ.นุชฤดี รุ่ยไหม

นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

พระราชดำริ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชดำรินวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธาน ประกอบพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ทั่วประเทศ พระองค์เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานแห่งแรก ที่อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ในการเสด็จพระราชดำเนินทุกแห่ง พระองค์ได้พระราชดำริ ในวโรกาสเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการเรียนรู้ แต่สื่อสำคัญที่เป็นสื่อหลัก คือ หนังสือ ที่จะขาดไม่ได้และต้องมีการพัฒนาต่อไป เช่นเดียวกับสื่ออื่นๆ...

(๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี)

....ห้องสมุดจะต้องจัดหาหนังสือสำหรับเด็กและนำเทปในวิชาที่ขาดแคลนให้มากขึ้นเพื่อจะได้เรียนรู้และพยายามเพิ่มพื้นที่การใช้สอยในห้องสมุดให้มากขึ้น จึงจะสมบูรณ์ แบบสำหรับเยาวชน...

(๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๙ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท)

...การนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องศิลปวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและการส่งเสริมอาชีพ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆเป็นสิ่งสำคัญ...

(๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๙ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี)

...การจัดซื้อหนังสือให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสำรวจความต้องการประชาชน เป็นสิ่งสำคัญต้องคำนึง สื่อที่เหมาะสมต้องอ่านง่าย เข้าใจง่าย ศึกษาด้วยตนเองได้...

...การจัดห้องสมุดให้ตรงกับสภาพปัญหาของสังคมตามสภาพพื้นที่ เช่น สังคมการเกษตร ก็เน้นเรื่องหนังสือเกษตร เป็นเรื่องสำคัญ

(๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๙ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร)

...การสืบค้นผู้มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อรวบรวมเผยแพร่ในห้องสมุด เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าทุกคนไม่ช่วยกัน สิ่งเหล่านั้นสูญไปหมด...

(๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๗ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.เมือง จ.ราชบุรี)

...การจัดห้องสมุดเคลื่อนที่ไปยังกลุ่มเป้าหมาย คนที่ขาดโอกาสและไม่มีเวลาใช้บริการที่ห้องสมุดโดยลักษณะเคลื่อนที่
เช่น กระเป๋า ถูย่ำมหนังสือ จะช่วยคนเหล่านั้นได้...เขาจะไม่พลาดโอกาสเรียนรู้

(๕ มกราคม ๒๕๓๖ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์)

...การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องให้กับเด็กและเยาวชน
เป็นเรื่องสำคัญมากให้ทุกคนช่วยกัน...

(๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๖ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.ทองพูนภูมิ จ.กาญจนบุรี)

...การส่งเสริมให้มาใช้บริการห้องสมุด และมีจิตสำนึกที่จะช่วยดูแล มิให้หนังสือเสียหาย

(๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๖ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี)

...จำนวนสมาชิกห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่งให้มีจำนวนมากพอสมควรกับการลงทุนของห้องสมุดแต่ละแห่ง...

(๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม)

...การจูงใจให้ประชาชนมาใช้ห้องสมุด ต้องจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ จึงจะได้ประโยชน์สูงสุด...

(๔ มิถุนายน ๒๕๓๕ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง)

...การจัดศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น เพื่อสะท้อนความเป็นมาของอดีตและสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของชุมชน
โดยให้ความสำคัญต่อข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น และการนำเสนอในรูปแบบภาพและแผนที่...

(๒๕ กันยายน ๒๕๓๕ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.สิงหนคร จ.สงขลา)

...การจัดห้องสมุดให้เป็นศูนย์การค้นคว้าของนักเรียนนักศึกษาและมีข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวนัก
ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ...

(๒๕๓๐ หอสมุดศรีชมังคลาภิเษก วังไกลกังวล อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์)

พระราชดำริดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รวบรวมจากการเสด็จพระราชดำเนิน เป็นองค์ประธานเปิด ห้องสมุด
ประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ได้นำ
แนวพระราชดำริมาพัฒนาห้องสมุดประชาชน ให้มีความเจริญ ก้าวหน้า และพัฒนาสู่ทิศทางใหม่ที่จะเป็นรูปแบบการพัฒนา
ที่ยั่งยืนของห้องสมุดประชาชนต่อไป

พืงพระบารมี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สู่ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน...

“เฉลิมราชกุมารี” แนวทางใหม่ในการจัดห้องสมุดประชาชน ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม ที่มีต่อพลกนิกรไพร่ฟ้าประชาชน พระราชทานพระราชานุญาตให้ดำเนินการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน เพื่อเทิดพระเกียรติในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม ประชาชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีความจงรักภักดีและสำนึกในพระราชหฤทัยพระองค์ที่มุ่งมั่นที่จะส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาสำหรับประชาชน จึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้นในพื้นที่ทุกอำเภอที่ยังไม่มีห้องสมุดประชาชน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๔๓ แผนพัฒนา ๑๐ ปี ปัจจุบันมีห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แล้วจำนวน ๘๕ แห่ง

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.ฉะบู่ จ.ปทุมธานี

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.เมือง จ.ตาก

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความเทิดทูนบูชา ที่ประชาชนไทยมีต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเป็นการบุกเบิกทิศทางการใหม่ในการจัดห้องสมุดประชาชน และบริการข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชนตลอดไป

ทิศทางใหม่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ด้วยพลังความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ถวายความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้บริจาคทรัพย์สินเป็นเงินและที่ดินในการก่อสร้างจำนวนมาก ทำให้เกิดห้องสมุดประชาชนมิติใหม่ ที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร งบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ และจัดบริการที่หลากหลาย และการปรับรูปแบบของอาคารให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ เป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนอย่างสมบูรณ์แบบที่สุด ตั้งแต่มีห้องสมุดประชาชนเกือบหนึ่งร้อยปี (พ.ศ. ๒๔๕๙ - ๒๕๕๐)

บทบาทหน้าที่ใหม่ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เกิดจากชุมชนที่ร่วมใจก่อสร้าง ร่วมใจกันจัดกิจกรรม ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ตั้งแต่เริ่มแรกตลอดจนถึงการประเมินผล ห้องสมุดจึงเป็นของชุมชน โดยชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งเกิดจากความต้องการของชุมชน บริหารโดยชุมชน ซึ่งต่างกับในอดีตรัฐเป็นฝ่ายจัดให้ บทบาทใหม่ห้องสมุดประชาชนจะยึดชุมชน เป็นหลัก ตั้งแต่เริ่มการก่อสร้าง ชุมชนจะมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อชุมชน รัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนต่อไป

วัตถุประสงค์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

๑. เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบของห้องสมุดประชาชนอำเภอให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริในการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีห้องสมุด
๒. เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ประชาชนที่ด้อยโอกาส
๓. เพื่อให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ได้มีแหล่งความรู้ สำหรับการค้นคว้าหาความรู้ อย่างทั่วถึง
๔. เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมการรู้หนังสือ ตลอดจนประชาชนให้มีส่วนร่วมรณรงค์ในการส่งเสริมการอ่าน
๕. เพื่อมุ่งเน้นให้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา และเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
๖. เพื่อมุ่งเน้นให้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นศูนย์ข้อมูลของอำเภอและจังหวัด ที่ให้บริการด้านความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายของข้อมูลกับห้องสมุดของสถาบันการศึกษาแห่งอื่นอาทิเช่น ห้องสมุดโรงเรียน หอสมุดวิทยาลัยต่างๆ จนถึงระดับมหาวิทยาลัย
๗. เพื่อกระตุ้นให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เห็นความสำคัญของการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการดำเนินโครงการและใช้ประโยชน์จากห้องสมุดให้มากที่สุด

โครงการจัดสร้าง

ห้องสมุดประชาชน

“เฉลิมราชกุมารี”

เขตคลองสามวา

กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากท่านพระครูสังฆรักษ์โสมณ วัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ได้เห็นความสำคัญของการสร้างแหล่งเรียนรู้ ให้เป็นสถานที่ค้นคว้าหาความรู้ที่กว้างขวาง และทันสมัยแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนที่สนใจใฝ่หาความรู้ตามอัธยาศัยได้ตลอดเวลา ในการนี้ได้ดำริที่จะจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้น โดยใช้ พื้นที่วัดพระยาสุเรนทร์ ประมาณ ๒ ไร่ ๑ งาน ทั้งนี้มีงบประมาณเพื่อการก่อสร้างที่มีผู้บริจาคเงินทุนเบื้องต้นจำนวน ๓ ล้านบาท

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ๔ มีภารกิจในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน พิจารณาเห็นว่าปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนในระดับหมู่บ้านและระดับประเทศ นอกจากการศึกษาแล้วการสร้างแหล่งเรียนรู้ การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ และมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับประชาชนเป็นปัจจัยเช่นเดียวกัน ประกอบกับนโยบายของสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมพลังสร้างสรรค์จากทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาจะเป็นพลังผลักดันให้งานการศึกษานอกโรงเรียนสามารถให้บริการการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชนอย่างมีคุณภาพ และทั่วถึงเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชน อันนำพาประเทศไปสู่สังคมแห่งความรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการจัดสร้างห้องสมุดที่วัดพระยาสุเรนทร์ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนแล้ว ในชุมชนใกล้เคียงพื้นที่ติดต่อกับ แขวงสามวาตะวันตกในรัศมี ๕ กิโลเมตร ประกอบด้วยสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ๑๔ แห่ง สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒ แห่ง สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ๖ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ๕ แห่ง วัด ๑๑ แห่ง มัสยิด ๙ แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุข ๖ แห่ง แหล่งท่องเที่ยว ๒ แห่ง ชุมชนบ้านจัดสรร ๒๐ แห่ง ฯลฯ ยังสามารถใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน ซึ่งคาดว่าจะมีเป้าหมายผู้ใช้บริการประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ คน

และเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน มีโครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๓๖ พรรษา เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งในปัจจุบัน มีการเข้าร่วมโครงการจัดสร้างอย่างต่อเนื่อง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ๔ ร่วมกับวัดพระยาสุเรนทร์และชุมชน จึงได้จัดทำโครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” วัดพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ขึ้น เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระองค์ ด้วยความความจงรักภักดี ความสำนึกพระมหากรุณาธิคุณ และสนองพระราชปณิธานที่พระองค์ทรงมุ่งมั่น ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนอ่านออกเขียนได้ โดยเฉพาะที่สำคัญยิ่งเนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษาในปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลและเทิดพระเกียรติในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษาในปีพุทธศักราช ๒๕๔๔ และดำเนินการต่อเนื่องตามโครงการสร้างห้องสมุดประชาชนตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๔
๒. เพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่เขตคลองสามวา เขตมีนบุรี เขตคันนายาว และพื้นที่ใกล้เคียง
๓. เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนในเขตพื้นที่คลองสามวา เขตมีนบุรี เขตคันนายาว และพื้นที่ใกล้เคียง

เป้าหมาย

เชิงปริมาณ

๑. อาคาร ก่อสร้างห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี เป็นตึก ค.ส.ล. ขนาด ๒ ชั้น พื้นที่ ๔๐๐ ตารางเมตร ขยายข้าง ตามแบบของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีพื้นที่ใช้สอย ดังนี้

ชั้นบน พื้นที่ ๑๕๐ ตารางเมตร เป็นอาคารจัดรวมมีห้องเฉลิมพระเกียรติเป็นห้องทรงงาน และประกอบด้วยการจัดมุมแสดงพระราชกรณียกิจต่างๆทั้งด้านการพัฒนาการศึกษา การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ห้องประวัติครูสังฆรักษ์โสภณ ผู้ก่อตั้งห้องสมุดฯ รวมทั้งห้องนิทรรศการผลงาน/ภูมิปัญญาชุมชนของท้องถิ่น และห้องโสตทัศนศึกษา

ชั้นล่าง พื้นที่ ๒๖๕ ตารางเมตร จัดให้บริการสื่อการศึกษา ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บริการการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต มุมหนังสือ มสธ. มุมหนังสือรามคำแหง เป็นต้น และสภาพบริเวณภายนอกอาคารมีการปลูกต้นไม้มงคลโดยรอบ

เป้าหมาย

เชิงคุณภาพ

๑. ประชาชนในชุมชนและใกล้เคียงมีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้รับความรู้และประสบการณ์สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองนำไปสู่สังคมแห่งความรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน
๒. ประชาชนในชุมชนและใกล้เคียงได้รับการส่งเสริมให้ตนเองเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน ได้รับการพัฒนามีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๓. ทุกภาคส่วนของสังคมได้ร่วมพลังสร้างสรรค์ในการส่งเสริม พัฒนา สนับสนุนการจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทันสมัย เพื่อให้บริการประชาชนในชุมชน สามารถเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างทั่วถึง

งบประมาณ

งบประมาณ ด้วยความศรัทธา ร่วมมือร่วมใจการจัดสร้างจากการบริจาคของประชาชน เป็นค่าจัดสร้างอาคารวงเงินงบประมาณเบื้องต้น จำนวน ๓ ล้านบาท

การดำเนินงาน

๑. ประชุมวางแผน/เตรียมการ
๒. เสนอขออนุมัติโครงการ
๓. ประสานงาน/ประชาสัมพันธ์โครงการ
๔. ดำเนินการจัดสร้าง

ระยะเวลา

ดำเนินงานตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๔๔ ถึง เมษายน ๒๕๔๙

สถานที่

บริเวณพื้นที่วัดพระยาสุเรนทร์ แขวงคลองสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ในเนื้อที่จำนวน ๒ ไร่ ๑ งาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ๔
๒. ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตในความรับผิดชอบ สน.กทม.๔
๓. วัดพระยาสุเรนทร์และชุมชนพระยาสุเรนทร์

พันธมิตร/เครือข่ายที่ร่วมโครงการ

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในเขตพื้นที่เขตมินบุรี คลองสามวา และคันทนาขาว

๑. วัด ๑๑ แห่ง
๒. มัสยิด ๙ แห่ง
๓. สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ๑๑ แห่ง
๔. สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ๖ แห่ง
๕. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔ แห่ง
๖. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ๓ แห่ง
๗. สำนักงานเขต ๓ เขต
๘. ศูนย์บริการสาธารณสุข ๖ แห่ง
๙. บริษัท/ห้างร้าน/ธนาคาร/แหล่งท่องเที่ยว ๑๐ แห่ง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ประชาชนในชุมชนและใกล้เคียงมีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้รับความรู้และประสบการณ์สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองนำไปสู่สังคมแห่งความรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน
๒. ประชาชนในชุมชนและใกล้เคียงได้รับการส่งเสริมให้ตนเองเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๓. ชุมชนมีศูนย์รวมจิตใจ เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนของตนเองและประเทศชาติต่อไปในอนาคต

การให้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

การให้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยทั่วไป จะให้บริการด้านการสืบค้นข้อมูล ซึ่งได้จัดหนังสือตามระบบทศนิยมดิวอี้การจัดหมวดหมู่ของหนังสือใช้ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์แทนเนื้อหาในหนังสือ แบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๑๐ หมวดดังนี้

๐๐๐	เบ็ดเตล็ดหรือความรู้ทั่วไป	๑๐๐	ปรัชญา
๒๐๐	ศาสนา	๓๐๐	สังคมศาสตร์
๔๐๐	ภาษาศาสตร์	๕๐๐	วิทยาศาสตร์
๖๐๐	วิทยาศาสตร์ประยุกต์หรือเทคโนโลยี	๗๐๐	ศิลปกรรมและการบันเทิง
๘๐๐	วรรณคดี	๙๐๐	ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์

การสมัครสมาชิกห้องสมุด

๑. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ๑ ฉบับ
๒. สำเนาทะเบียนบ้าน ๑ ฉบับ
๓. รูปถ่าย ขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๑ รูป

ระเบียบการใช้ห้องสมุด

๑. แต่งกายและปฏิบัติตนสุภาพเรียบร้อย
๒. หากมีกระเป๋าหรือเอกสารส่วนตัวให้วางที่ชั้นวางของ ยกเว้นของมีค่า
๓. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนในห้องสมุด
๔. ไม่ฉีก ตัด ขีดเขียนหรือทำลายหนังสือตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ของห้องสมุด
๕. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อแนะนำของห้องสมุด

ระเบียบการยืมหนังสือ/สื่อโสตทัศนูปกรณ์

๑. แสดงบัตรทุกครั้งที่ติดต่อ ยืม-คืน
๒. หนังสือยืมได้ครั้งละ ๔ เล่ม หรือ ๑ ชุด กำหนดส่งคืนภายใน ๗ วัน
๓. วีดีทัศน์ เทป CD/DVD ยืมได้ครั้งละ ไม่เกิน ๒ เรื่อง กำหนดส่งคืนภายใน ๓ วัน
๔. คืนหนังสือเกินกำหนด ปรับเล่มละ ๒ บาท/วัน สื่อโสตฯ ปรับชิ้นละ ๕ บาท/วัน สามารถยืมหนังสือต่อได้ทางโทรศัพท์ อีกครั้งละไม่เกิน ๗ วัน
๕. หากทำหนังสือ/สื่อโสตฯ สูญหาย ต้องชดใช้ตามราคา
๖. หนังสืออ้างอิง วารสาร หนังสือพิมพ์ บริการเฉพาะในห้องสมุด

ระเบียบการใช้อินเทอร์เน็ต

๑. ก่อนใช้อินเทอร์เน็ตให้ติดต่อเจ้าหน้าที่
๒. ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นคว้าหาความรู้หรือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับการศึกษา (ห้ามเข้าชมเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม)
๓. การให้บริการอินเทอร์เน็ตกำหนด คนละไม่เกิน ๒ ชั่วโมง/ครั้ง

เกียรติประวัติ

ผู้สร้าง “วัดพระยาสุเรนทร์” หรือ “วัดบึงพระยาสุเรนทร์”

พันตรีพระยาสุเรนทร์ราชเสนา

พันตรีพระยาสุเรนทร์ราชเสนา มีนามเดิมว่า ฟิ่ง สิงหเสนี เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๙ เป็นบุตรคนที่ ๘ ของเจ้าพระยา
มุขมนตรี (เกิด สิงหเสนี) มารดาชื่อ นาค กัลยาณสูตร

พันตรีพระยาสุเรนทร์ราชเสนา รับราชการทหารสืบทอดความเป็นนักรบผู้กล้าหาญ จากบรรพบุรุษผู้เป็นปู่ เจ้าพระยา
บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สมุหนายกคู่พระทัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยถวายตัวเป็นมหาดเล็กกรมพระราชวัง
บวรวิไชยชาญ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะจนได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำรงตำแหน่ง
ตามลำดับดังนี้

- หลวงจ่านงบริรักษ์
- พระโยธาธิราช
- พระยาสุเรนทร์ราชเสนา ยศพันตรี ในกรมยุทธนาธิการทหารบก

พันตรีพระยาสุเรนทร์ราชเสนา มิได้สืบทอดแต่ความเป็นนักรบ จากตระกูลสิงหเสนีเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้สืบสาน
ความจงรักภักดี แต่พระมหากษัตริย์และสืบทอดพระพุทธศาสนาด้วย โดยเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๒๕ ท่านได้สร้าง
“วัดพระยาสุเรนทร์” หรือ “วัดบึงพระยาสุเรนทร์” บนเนื้อที่ของตนเอง ที่แขวงมีนบุรี (เขตคลองสามวาในปัจจุบัน) เพื่อ
ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทพระสมเด็จจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้บรรพชาเป็นสามเณรด้วยศรัทธาอันแน่วแน่
จนกระทั่งมรณภาพ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ด้วยโรคชรา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้เจ้าพนักงานส่งทิวเพลิง
พระราชทานเพลิงศพอันเป็นเกียรติยศยิ่ง แก่พันตรีพระยาสุเรนทร์ราชเสนาและวงศ์ตระกูลสืบมา

ประวัติ วัดพระยาสุเรนทร์

เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

เมื่อประมาณพุทธศักราช ๒๓๔๑ พันตรีพระยาสุเรนทร์ราชเสนา (พึ้ง สิงหนณี) ซึ่งเป็นบุตรคนที่ ๔ ของเจ้าพระยา
มุขมนตรี (เกด สิงหนณี) ได้จับจองที่ดินตามคักดินาเรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดสรรที่ดินจำนวนหนึ่งประมาณ ๔๔ ไร่ เพื่อสร้างวัด
และเมื่อประมาณ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๔๒๕ ตรงกับวันอังคาร ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๖ ร.ศ.๑๐๐ หรือ จ.ศ. ๑๒๔๔ ได้ทำพิธีวางหลักศิลา
ประจำวัดขึ้น เมื่อสร้างวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำหนังสือทูลเกล้าถวายเป็นพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕ และได้รับพระราชทานที่ วิสุคามสีมา เมื่อวันที่พุธ แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ พ.ศ.๒๔๓๐

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่ปรากฏชื่ว่ามีพระภิกษุรูปใดเป็นเจ้าอาวาส จนถึงปี พ.ศ.๒๔๕๕ พระครูอุดม พิริยคุณ (กล้า
อุกโกโม) ซึ่งท่านได้อุปสมบทที่วัดเทพธิดาราม กรุงเทพมหานคร และได้มาจำพรรษาอยู่ที่วัดพระยาสุเรนทร์ จนได้รับแต่งตั้งเป็น
เจ้าอาวาสและได้รับการแต่งตั้งเป็นพระครูชั้นทวน ในโอกาสต่อมาได้รับตราตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๙ ต่อมาในปี
พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้รับตราตั้ง เป็นพระครูสัญญาบัตร และเป็นเจ้าคณะตำบลสามวาตะวันตก และท่านได้มรณภาพ เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๒
ต่อมา พระอธิการดวง ออกคปญโญ รักษาการเจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์และได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส และ
อีกหลายรูปตามลำดับจนถึงทุกวันนี้

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย

- **พระอุโบสถ** กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๘ อาคารคอนกรีตเสริมเหล็กก่ออิฐถือปูนศิลปะปะชางสมัยรัตนโกสินทร์ สร้างเป็นโรงอุโบสถเรียกว่า “โบสถ์โรงช้าง” ไม่มีช่อฟ้าใบระกา

- **ศาลาการเปรียญ** กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทรงไทย มีช่อฟ้า ใบระกา

- **ทอสวดมนต์** กว้าง ๙ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔

- **กุฏิสงฆ์** จำนวน ๙ หลัง เป็นอาคารไม้ปั้นหยา ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๗ หลัง อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ หลัง

- **วิหาร** กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

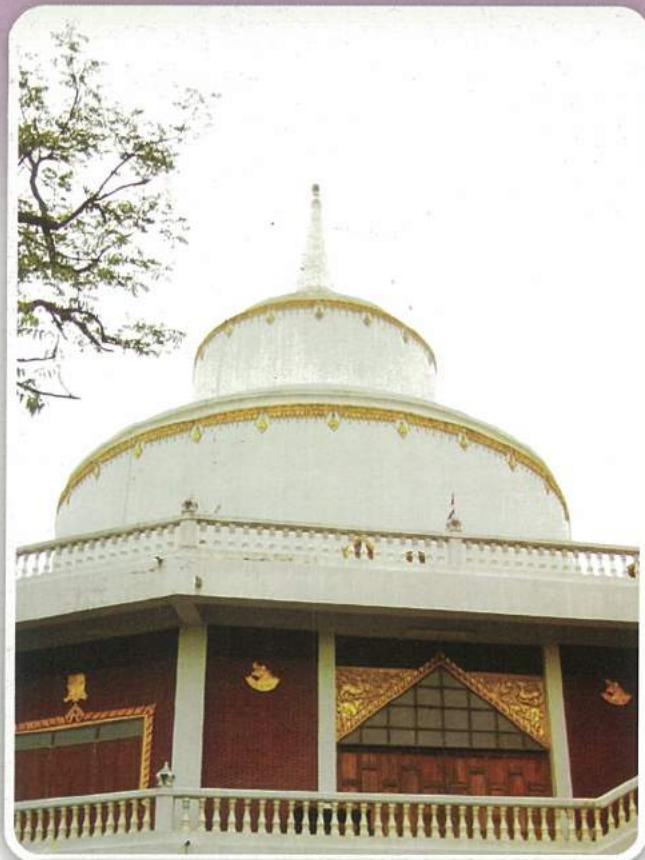
- **ศาลาอเนกประสงค์** กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๒๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔

- **ศาลาบำเพ็ญกุศล** จำนวน ๗ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๕ หลัง สร้างด้วยไม้ ๑ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๑ หลัง

- **ปูชนียวัตถุ** มีพระประธานประจำอุโบสถ ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๔๙ นิ้ว สูง ๒.๙๐ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ พระประธานประจำศาลาการเปรียญ พระพุทธชินราชจำลอง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ ปูชนียวัตถุอื่นๆ มีพระพุทธรูปปางโปรดสัตว์ แบบคันธารราษฎร์ สูงประมาณ ๔ ศอก ร.อ.หลงรณกิจวิจารณ์ ได้นำมาถวายเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

นอกจากนี้ยังมีรูปปั้นหลวงปู่ศุขล้าม ทือ พระครูอุดม พิริยะคุณ อดีตเจ้าอาวาสวัดแห่งนี้ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชนทั่วไป เป็นอย่างสูง และยังมีรูปปั้นพระยาสุเรนทร์ ซึ่งเป็นที่นับถือของชาวบ้านทั่วไปอีกด้วย บริเวณหน้าวัด ยังเป็นที่อยู่ของปลาธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งมีประชาชนนิยมมาให้อาหารปลาเป็นประจำ

ด้านการศึกษา มีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙

ประวัติและผลงาน
พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ

เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์

เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

ประวัติส่วนตัว

พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ อายุ ๘๖ ปี พรรษา ๒๐ พรรษา
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก
เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

สถานะเดิม :

ชื่อนายโสภณ นามสกุลสิงห์เสณี เกิดปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๐๘
บิดาชื่อ นายสำริด ดิยัง มารดาชื่อ นางศรีสุข ดิยัง (สิงห์เสณี)
อยู่บ้านเลขที่ ๔/๑ หมู่ ๔ ตำบลสามวาตะวันตก อำเภอมีนบุรี จังหวัด กรุงเทพมหานคร

อุปสมบท :

วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๓๖ ณ วัดพระยาสุเรนทร์ ตำบลสามวาตะวันตก
อำเภอมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร พระอุปัชฌาย์ พระครูปลัดกิตติวัฒน์
วัดคูบัวอน พระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์บัว ธมมวโร
วัดพระยาสุเรนทร์ พระอนุสาวนาจารย์ พระมานพ อรุโณ วัดคูบัวอน

ประวัติการศึกษา (เรียงตามปีพุทธศักราช) :

- พ.ศ. ๒๕๒๓ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่โรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์
- พ.ศ. ๒๕๒๖ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่โรงเรียนเศรษฐบุตธำเพ็ญ
- พ.ศ. ๒๕๒๙ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่โรงเรียนวัดหนองจอก
- พ.ศ. ๒๕๓๓ สำเร็จตามหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต จากวิทยาลัยครูจันทระเกษม
- พ.ศ. ๒๕๓๖ สอบไล่ได้ส่วนนวกะ
- พ.ศ. ๒๕๓๗ ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการเสริมความรู้ถวายพระสงฆ์เพื่อการพัฒนาสังคมไทย
จัดโดยสำนักงานส่งเสริมศึกษาและบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พ.ศ. ๒๕๓๙ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรี
- พ.ศ. ๒๕๔๐ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นโท
- พ.ศ. ๒๕๔๑ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก
- พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้รับการถวายความรู้ตามโครงการเปิดโรงเรียนพระสังฆาธิการ ฝึกอบรมเจ้าอาวาสใหม่
ของคณะสงฆ์ส่วนกลาง รุ่นที่ ๑๐ ประจำปี ๒๕๔๙
- ผ่านการอบรมหลักสูตรพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสรุ่นที่ ๑ ณ สถาบันพระสังฆาธิการ
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
- สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๕๑ สำเร็จตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนา จาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประวัติการศึกษา (เรียงตามปีพุทธศักราช) : (ต่อ)

- พ.ศ. ๒๕๕๓ สำเร็จตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๕๔ สำเร็จตามหลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา การจัดการบริหาร การศึกษาและผู้นำ จาก มหาวิทยาลัยเปิด โอ.เอส.แอล.ยู (OSLU - USA)
- พ.ศ. ๒๕๕๔ สำเร็จตามหลักสูตร นิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยปทุมธานี

งานสาธารณสงเคราะห์

สร้างและตกแต่งอาคารห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

สร้างศาลาปฏิบัติธรรมคุณพุ่ม เจนเซน โดยมี ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นประธานในการวางศิลาฤกษ์

บูรณะปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ วัดพระยาสุเรนทร์

ตั้งทุนนิเทศศึกษาสงเคราะห์ พระภิกษุ – สามเณร และนักเรียน
มีการมอบทุนการศึกษา ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ของทุกปี

คลองสามวาในอดีต

ประวัติเมืองมีนบุรี

มีนบุรี เดิมเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่มณฑลกรุงเทพฯ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมท้องที่อำเภอคลองสามวากับอำเภออื่นๆ อีก ๓ อำเภอ คือ อำเภอแสนแสบ อำเภอเจียรดับ อำเภอหนองจอก รวมเป็น ๔ อำเภอ ตั้งเป็นเมืองชานนามว่า “เมืองมีนบุรี” ซึ่งหมายถึง “เมืองปลา” ทั้งนี้เพื่อให้คู่กับ “เมืองธัญบุรี” แปลว่า “เมืองข้าว” ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งอยู่ก่อนแล้ว เมืองมีนบุรีและเมืองธัญบุรีในขณะนั้น ต่างก็สังกัดมณฑลกรุงเทพฯ เช่นเดียวกัน กล่าวคือ มณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วย ปทุมธานี นครเขื่อนขันธ์ สมุทรปราการ นนทบุรี ธัญบุรี และมีนบุรี สำหรับเมืองมีนบุรี เจ้าเมืองคนแรก คือ หม่อมเจ้าสว่างาม (สุประดิษฐ์) ดั่งมีเอกสารสำคัญเรื่องราชการหัวเมืองมณฑลกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ ๕ เกี่ยวกับการตั้งจังหวัดมีนบุรี ดังนี้

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.ศ.๑๒๐ ได้ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้ยก ๔ อำเภอ คือ อำเภอคลองสามวา อำเภอแสนแสบ อำเภอเจียรดับ และอำเภอหนองจอก ขึ้นเป็นเมืองใหม่ โดยพระราชทานนามว่า “เมืองมีนบุรี” ซึ่งหมายถึง “เมืองปลา” และทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าสว่างาม เป็นข้าหลวงรักษาราชการเมือง ตั้งแต่ วันที่ ๑ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ ดังหลักฐานปรากฏในหอดจดหมายเหตุแห่งชาติท่าवासกรี

เมื่อพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ ขอพระบรมราชานุญาตในการจัดตั้งเมืองได้มีการส่งรายชื่อเมืองใหม่ เพื่อให้พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ คัดเลือกอีกมากมายหลายชื่อดังหลักฐานที่ได้คัดเลือกจากต้นฉบับลายมือจดหมายทูลพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ ของพระสาสนโสภณ วัดราชประดิษฐ์ ดังนี้

วัดราชประดิษฐ์

วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ร.ศ.๑๒๑

ขอถวายพระพร ทูลพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศรวรฤทธิ์ ทรงทราบเรื่องนามเมืองแสนแสบ
อาตมาภาพเลือกเห็นพอจะใช้ได้ ๓ ชื่อ ดังทูลถวายมานี้

มีนบุรี • บุญชธานี • เมสบุรี

ควรมิควรสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ขอถวายพระพร
พระสาสนโสภณ

นามเมืองแสนแสน

มัจฉบุรี คู่กับ ธัญญบุรี เมืองเข้าเมืองปลา
มัจฉาไศรย เป็นที่ปลาอาไศรย
มัจฉาไลย เป็นที่ปลาอยู่
มัจฉาภิรมย์ เป็นที่รื่นรมของปลา
เป็นที่รื่นรมด้วยปลา

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ขอเดชะ

ชื่อเมืองแสนแสน

ศรีมัจฉุม วารีโคจรภูมิ ธานิมัจฉาชาติ
ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ขอเดชะ

ชื่อเมืองแสนแสน

อัมพชนบุรี อัมพชนไพบูลย์ วาริชากร
วาริชรรัฐ อัมพชราม อัมพชลาไศรย,
มินบุรี บุญชธานี
ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ขอเดชะ

ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๓-๗๔ มีเหตุการณ์สำคัญทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นทั่วโลก ซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศไทย ด้วย เหตุการณ์ครั้งนี้เรียกว่า “เศรษฐกิจตกต่ำ” ทำให้เกิดข้าวยากหมากแพงและกระทบกระเทือนงบประมาณของแผ่นดินของ ประเทศขณะนั้นอย่างหนัก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ได้โปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขเหตุการณ์โดยยุบ เลิก หรือรวมกรม กองต่าง ๆ ในส่วนกลาง และยุบมณฑลจังหวัดและสถานที่ หรือส่วนราชการบางแห่ง ตลอดจนปลดข้าราชการ ออกจากตำแหน่ง เพื่อตัดทอนงบประมาณรายจ่ายให้สอดคล้องภาพ

มีหลักฐานหนังสือโต้ตอบแจ้งเรื่อง การยุบจังหวัดมินบุรี ๒๔๗๔ ไว้ดังนี้

ยุบจังหวัดมินบุรี เนื่องจากในสมัยรัชกาลที่ ๗ พุทธศักราช ๒๔๗๔ ประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยทั่วไป จึงมีพระราชดำริยุบส่วนราชการบางส่วน เพื่อตัดทอนค่าใช้จ่ายภายในประเทศ โดยให้ยุบจังหวัดมินบุรีมารวมเข้ากับจังหวัดพระนคร ขึ้นต่อมณฑลกรุงเทพฯ เว้นไว้แต่ท้องที่อำเภอหนองจอก ให้ยกไปขึ้นกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๔ และเป็นอันว่าต้องยุบเลิกกองจังหวัดตั้งแต่นั้นเป็นต้นไปด้วย ท้องที่อำเภอมินบุรีกับท้องที่อำเภอลาดกระบังยกไปขึ้นกับจังหวัดพระนคร ในการประกาศยุบจังหวัดนั้น กำหนดไว้ด้วยว่า ให้ยุบรวมจังหวัดมินบุรีเข้าไว้ในปกครองของจังหวัดพระนคร เว้นแต่อำเภอหนองจอก ให้ยกไปขึ้นอยู่ในปกครองของจังหวัดฉะเชิงเทรา ท้องที่จังหวัดพระประแดง ให้รวมขึ้นอยู่กับจังหวัดสมุทรปราการ เว้นแต่ท้องที่อำเภอราษฎร์บูรณะ ให้ขึ้นอยู่กับจังหวัดธนบุรี และท้องที่จังหวัดธัญบุรีให้รวมอยู่กับจังหวัดปทุมธานี เป็นอันว่ามณฑลกรุงเทพฯ ในตอนนั้นคือ นับตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๔ เป็นต้นมา มีจังหวัดสังกัดอยู่เพียง ๔ จังหวัดเท่านั้น คือ พระนคร ธนบุรี นนทบุรี และสมุทรปราการ

เฉพาะจังหวัดพระนคร หลังจากการปรับปรุงแล้วมีอำเภอเพิ่มขึ้นอีก ๒ อำเภอ คือ อำเภอมินบุรีกับอำเภอลาดกระบัง รวมกับอำเภอที่มีอยู่ก่อนแล้ว ๑๒ อำเภอ คือ อำเภอพระนคร อำเภอดุสิต อำเภอนางเลิ้ง อำเภอบางรัก อำเภอป้อมปราบศัตรูพ่าย อำเภอสัมพันธวงศ์ อำเภอปทุมวัน อำเภอบางกะปิ อำเภอบางเขน อำเภอพระโขนง อำเภอบางทวาย (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอยานนาวา) อำเภอบางซื่อ รวม ๑๔ อำเภอ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็ได้มีพระราชบัญญัติให้โอนการปกครองอำเภอหนองจอก ซึ่งขึ้นอยู่กับจังหวัดฉะเชิงเทรา มาขึ้นจังหวัดพระนครเพราะไม่สะดวกแก่ราษฎรที่จะไปติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งนี้ ให้โอนตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๔๗๕ เป็นต้นมา

ดังนั้น จังหวัดพระนครจึงมีอำเภอรวมทั้งสิ้น ๑๕ อำเภอ โดยเฉพาะมินบุรีเป็นจังหวัดนับตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๕ จนถึงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๔ มินบุรีเมื่อยุบเป็นอำเภอแล้ว คงมีเขตท้องที่เหมือนเช่นเดิม คือ ๗ ตำบล ๑๓๒ หมู่บ้าน ดังนี้

๑. ตำบลบางชัน	มี ๒๐ หมู่บ้าน
๒. ตำบลทรายกองดิน	มี ๒๕ หมู่บ้าน
๓. ตำบลคลองสามวาฝั่งตะวันออก	มี ๒๕ หมู่บ้าน
๔. ตำบลคลองสามวาฝั่งตะวันตก	มี ๑๗ หมู่บ้าน
๕. ตำบลคลองเจ๊ก	มี ๒๐ หมู่บ้าน
๖. ตำบลแสนแสบ	มี ๑๕ หมู่บ้าน
๗. ตำบลคูฝักใต้	มี ๑๐ หมู่บ้าน

กับมีกิ่งอำเภอลาดกระบัง ซึ่งได้ยุบจากอำเภอลงเป็นกิ่งอำเภอมาขึ้นอยู่อีก ๑ กิ่ง โดยเฉพาะกิ่งอำเภอลาดกระบัง มี ๕ ตำบล ๙๑ หมู่บ้าน ดังนี้

๑. ตำบลลาดกระบัง	มี ๑๕ หมู่บ้าน
๒. ตำบลคลองสองต้นนุ่น	มี ๑๖ หมู่บ้าน
๓. ตำบลคลองสามประเวศ	มี ๑๗ หมู่บ้าน
๔. ตำบลทับยาว	มี ๒๑ หมู่บ้าน
๕. ตำบลลำปลาทิว	มี ๒๒ หมู่บ้าน

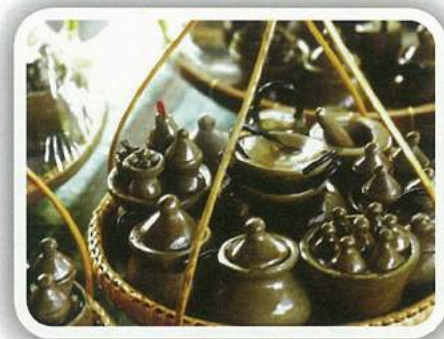
ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตท้องที่อีกหลายครั้ง ในที่สุดเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้ประกาศยกฐานะกิ่งอำเภอลาดกระบังขึ้นเป็นอำเภออีกครั้งหนึ่ง มีนบุรีได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๗ แขวง (ตำบล) มี ๑๐๗ หมู่บ้าน แต่เดิมมีสุขาภิบาล ๑ แห่ง ชื่อ สุขาภิบาลมีนบุรี ตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งในชั้นแรก มีหมู่บ้านที่ ๑ ๒ ๔ ๙ ๑๐ ๑๓ ๑๗ ๑๘ และ ๑๙ ของตำบลมีนบุรี รวมกันเข้าเป็นเขตสุขาภิบาล ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๕ ได้มีการขยายเขตสุขาภิบาลออกไปอีกโดยรวมเอา หมู่ที่ ๓ ของตำบลมีนบุรี และหมู่ที่ ๑๔ ของตำบลแสนแสบเข้ามาอยู่ในเขตสุขาภิบาลด้วย ต่อจากนั้นมา ได้ขยายเขตสุขาภิบาลออกไปตลอดทั้งอำเภอ ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๐๖ และเมื่อได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๐๕ มีนบุรีจึงมีฐานะเป็นเขตหนึ่งของกรุงเทพมหานคร เดิมเขตมีนบุรี มีพื้นที่ ๑๗๔ ตารางกิโลเมตร แต่ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตมีนบุรีและตั้งเขตคลองสามวา ตั้งแต่วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนมอญ

คลองสามวา

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีมอญ

มอญ เป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานชาติหนึ่งในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีวัฒนธรรมเป็นฉบับของตนเองมาเป็นเวลาช้านาน วัฒนธรรมของมอญบางอย่าง ได้เป็นแม่บทให้แก่ชนชาติที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ได้แก่ ภาษาหนังสือ ศิลปกรรม ดนตรี กฎหมาย ศาสนา และอื่น ๆ อีกมาก สำหรับวัฒนธรรมทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น บางอย่างก็ได้เป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกัน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ปล่อยนกปล่อยปลา ข้าวแช่ และอื่น ๆ ดังที่ได้เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

ขนบธรรมเนียมประเพณีอีกหลาย ๆ อย่าง จะปฏิบัติกันแต่เฉพาะในหมู่ชนมอญเท่านั้น และประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมอญ ตั้งแต่ระยะแรกที่สุดของชีวิต คือขณะอยู่ในครรภ์จนกระทั่งถึงการตาย เนื่องจากมอญมีความนับถือเลื่อมใสพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกันก็นับถือผีบรรพบุรุษกับผีอื่น ๆ ที่มีอิทธิฤทธิ์ รวมทั้งเทวดาอารักษ์ (ซึ่งบางครั้งเทวดากับผีก็เป็นสิ่งเดียวกันนั่นเอง) จึงเป็นเหตุให้มอญต้องปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณีหลาย ๆ อย่าง ให้เป็นที่ถูกใจของผีและเทวดาอารักษ์ การปฏิบัติบางอย่างกระทำเพื่อให้อุดคล้องกับคติทางพระพุทธศาสนา (หรือทำตามอย่างเรื่องราวที่มีมาในพุทธประวัติ) หรือทำให้เป็นปริศนาธรรมเพื่อให้เป็นข้อพิจารณาในการปฏิบัติ บางอย่างทำเพื่อป้องกันเสนียดจัญไร หรือไม่ก็เพื่อป้องกันผีไม่ให้เข้ามาทรงอยู่ในตัวและการปฏิบัติบางอย่างก็ไม่สามารถจะอธิบายเหตุผลได้ว่าทำไมจึงต้องทำเช่นนั้น

ชาติมอญเป็นชาติที่นับถือพระพุทธศาสนาโดยเคร่งครัดชาติหนึ่ง เช่น การเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ก็เรียนคัมภีร์วินัยเป็นใหญ่และประเพณีพระภิกษุสงฆ์ก็ถือวินัยเป็นหลัก จึงมีคำพังเพยว่า “มอญวินัย ไทยพระสูตร พม่าอภิศรรม และครองจิวรแหวกคุ่มบาตร” เป็นต้น

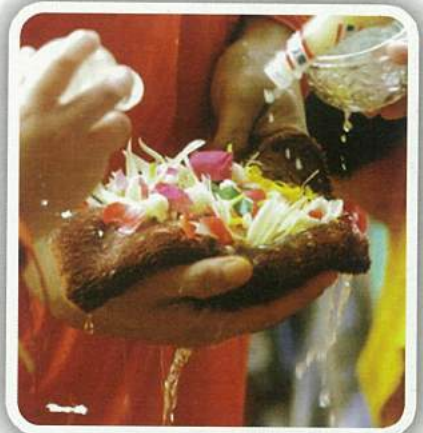
นอกจากนี้ กล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้ ความนิยมในการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของมอญมีน้อยลงเป็นลำดับ ซึ่งคงเป็นเพราะสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปัญหาการศึกษาของชนสมัยใหม่ ที่เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นของล้าสมัยและปราศจากคุณประโยชน์ (ยกตัวอย่าง เช่น การนับถือผีในหลายแห่งได้เลิกกระทำ เพราะเห็นว่าผีไม่เคยให้คุณ แต่อย่างไรก็ตามให้โทษแต่อย่างเดียว)

ประเพณีสงกรานต์คนไทยเชื้อสายมอญ

สืบสานประเพณีสงกรานต์ สะท้อนวิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายมอญ การกวนกอละแมของคนในครอบครัวและเพื่อนบ้าน เพื่อเตรียมนำไปให้ญาติผู้ใหญ่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายมอญ เพื่อให้ลูกได้รู้จักญาติผู้ใหญ่แล้วญาติผู้ใหญ่ก็จะให้พร ส่วนการกวนนั้นใช้กำลังคนจำนวนมากเนื่องจากเป็นขนมเหนียว แม้จะมีส่วนผสมเพียง ๓ อย่าง คือ กะทิ เม็ดข้าวเหนียวและน้ำตาลปีบ เพื่อนบ้านจึงต่างมาช่วยกันกวน เรียกรกวนแลก ถือเป็นกุศโลบายในการสร้างความสามัคคี ทั้งตอนการกวน และการมอบให้แก่ญาติผู้ใหญ่

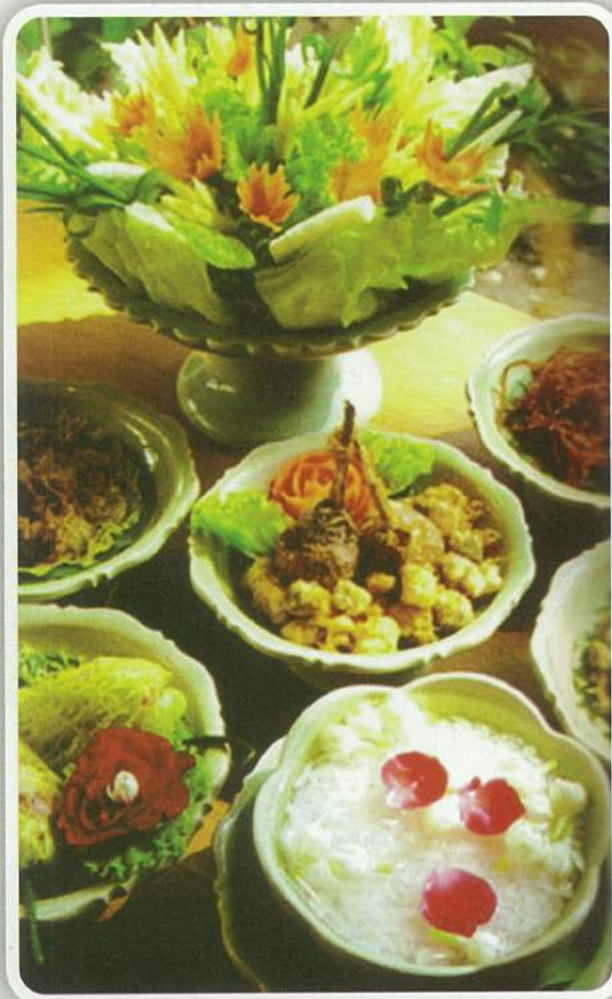

นอกจากกวนกอละแมแล้ว ตามประเพณีชาวมอญในช่วงเทศกาลสงกรานต์จะมีการทำข้าวแช่ ๑ ชุด พร้อมดอกไม้รูปเทียนเพื่อสังเวยบุษبانางสงกรานต์ ทั้ง ๗ นาง ในช่วงเช้ามีด โดยจะตั้งศาลผ้าขาวเพิงตาไว้หน้าบ้าน และนำไปถวายพระในช่วงเช้า จากนั้นก็นำมารับประทานในครอบครัว โดยเฉพาะสมัยก่อน ภรรยาจะเตรียมข้าวแช่ ๑ ชุด เพื่อให้สามีรับประทาน เป็นการขอขมาที่ได้ล่วงเกินกัน ซึ่งขั้นตอนวิธีการทำจะพิถีพิถัน เพราะทุกอย่างต้อง ๗ เช่น การข้าวข้าวด้วยน้ำ ๗ ครั้ง และต้องชววนอกบริเวณบ้าน เพราะข้าวแช่ที่จะบวงสรวงและถวายพระปิ่นของสูง หรือกับข้าวที่กินกับข้าวแช่ก็ต้องมี ๗ อย่าง และที่ขาดไม่ได้ในเทศกาลสงกรานต์คือ การสรงน้ำพระพุทธรูป และรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เพื่อขอพร

เปิงสังกรานต์ (ข้าวแช่)

“ข้าวแช่” หรือที่ชาวมอญเรียกว่า “เปิงสังกรานต์” วิธีการหุงข้าวแช่ในสมัยโบราณ เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว ชาวมอญจะเลือกเฟ้นเมล็ดข้าวที่สมบูรณ์ไม่แตกหักเก็บไว้ เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ก็จะนำข้าวที่เก็บไว้มาหุงข้าวแช่ โดยเริ่มจาก ต้มน้ำให้เดือดก่อน จากนั้นนำข้าวมาขาน้ำสะอาดเทลงไป หุงจนเมล็ดข้าวสุกได้ที่ก็รินน้ำข้าวออกให้หมด แล้วนำข้าวไปล้างน้ำ เยล่ำ ๆ (โบราณกล่าวว่าล้างถึง ๗ น้ำ) จนเมือกหมดไป จากนั้นนำน้ำฝนมาต้มให้สะอาด แล้วอบด้วยเทียนหอมแยกไว้ต่างหาก เมื่อจะรับประทานก็จะนำข้าวที่หุงไว้มาผสมกับน้ำที่เตรียมไว้ ใส่น้ำแข็งลงไปพอประมาณ ลอยด้วยดอกมะลิสด เพียงเท่านี้ก็จะ รับประทานข้าวแช่อย่างถูกหลักวิธีของชาวมอญ นอกจากนี้แล้วจะตั้งเตาหุงกลางแจ้งและรินน้ำข้าวทิ้งกลางแจ้ง ทั้งนี้จะไม่หุง บนเตาหุงข้าวทุก ๆ วัน คำว่า “เปิง” เป็นภาษามอญ ซึ่งแปลว่า “ข้าว” ส่วนคำว่า “สังกรานต์” ตรงกับคำว่า “สงกรานต์” ใน ภาษาไทยนั่นเอง แต่ถ้าเป็นภาษามอญคำว่า “สังกรานต์” คือ “อาทิตย์”

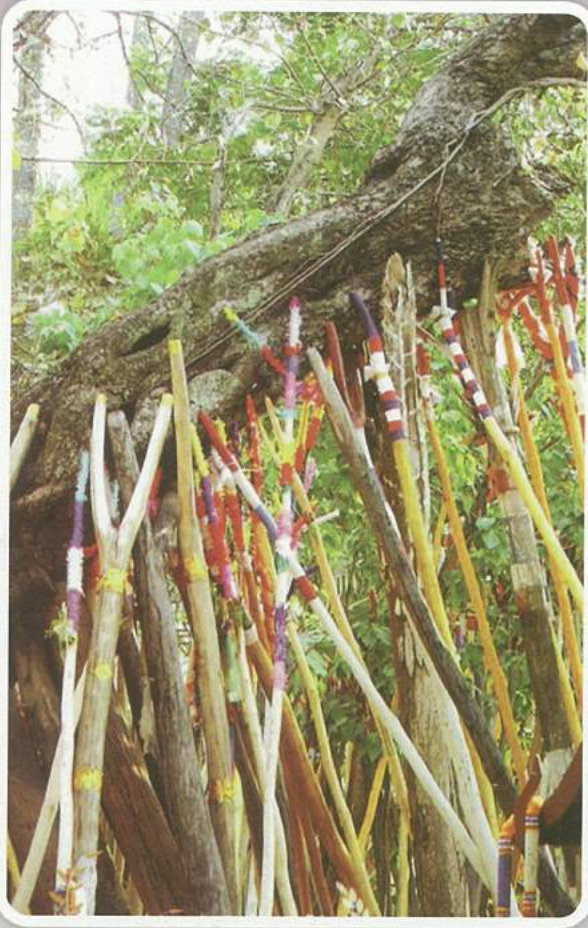

ชาวมอญบางชุมชนจะเรียกการหุงข้าวแช่ว่า “เปิงอะติะ” ส่วน ที่เรียกรวมกันว่า เปิงสังกรานต์ หรือ ข้าวสงกรานต์ นั้น เพราะเหตุที่ ว่าจะนิยมหุงในช่วงเทศกาลสงกรานต์เท่านั้น อีกนัยหนึ่ง ที่เรียกว่า “ข้าวแช่” เพราะเป็นข้าวที่หุงตามวิธีการหุงของชาวมอญแล้วนำไป แช่น้ำในเวลารับประทาน ส่วนกับที่ใช้รับประทานกับข้าวแช่นั้น ล้วน แล้วแต่ทำมาจากผักเป็นส่วนใหญ่ เช่น ผัดผักกาดหวาน กะปิตอด หรือ ที่ทำจากเนื้อปลา เช่น ปลาหวาน ปลาป่น เป็นต้น

ชาวมอญจะนิยมหุงข้าวแช่ในเทศกาลสงกรานต์ (เดือน ๕) ซึ่ง อยู่ในฤดูร้อน โดยจะหุงนำไปถวายพระสงฆ์ในวัดใกล้บ้านของตน แล้ว ยังมีการนำไปตั้งบนเครื่องตั้งเพื่อเซ่นไหว้ท้าวกบิลพรหมในปีนั้น ๆ อีก ด้วย ตามความเชื่อที่สืบทอดกันมาโดยจะตั้งศาลขึ้นมาเอง จากนั้นก็จะ นำมาแบ่งกันรับประทานในหมู่เครือญาติ

ข้าวแช่ เป็นอาหารที่มีลักษณะแตกต่างจากอาหารซึ่งรับประทาน กันโดยทั่วไป จัดเป็นอาหารพิเศษที่นิยมทำเฉพาะในฤดูร้อน ข้าวแช่เป็น อาหารที่มีกำเนิดในภาคกลางและที่โดดเด่นมากอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี สำหรับข้าวแช่ประกอบไปด้วย ข้าวที่ได้รับการปรุงแต่งอย่างประณีตและ ผสมด้วยน้ำลอยดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม ได้แก่ มะลิ กุหลาบ กระดังงาไทย และอบควันเทียนส่วนเครื่องเคียงที่รับประทานกับข้าวแช่ ได้แก่ เนื้อสัตว์ ผัก เป็นต้น ดังนั้นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาชนะสำหรับข้าวแช่ จึง จำเป็นต้องให้ถ้วยชามแต่ละชิ้น มีรูปแบบและลวดลายที่สัมพันธ์กัน

ประเพณีการค้ำต้นโพธิ์ (ท้อก-ส้อย)

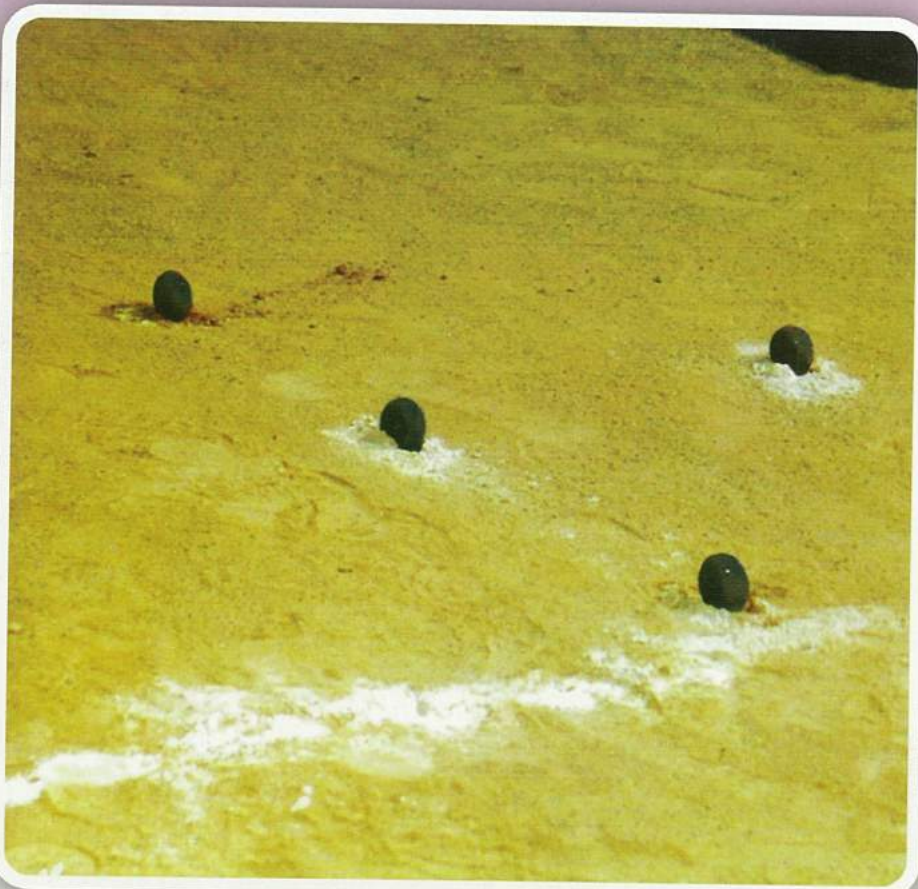

ประเพณีของชาวมอญ ที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลสงกรานต์อีกอย่างหนึ่งก็คือ การค้ำต้นโพธิ์ เพราะถือว่าการค้ำต้นโพธิ์ เป็นการค้ำจุนศาสนา เพราะต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา จึงถือว่าเป็นการทำบุญเพื่อสาธารณประโยชน์ แต่มีใช้ว่าเมื่อถึงวันสงกรานต์จะไปค้ำกันทุกคน แต่มีหลักอยู่ว่า วันที่ ๑๔ เมษายน เป็นวันอะไร ผู้ที่เกิดตรงกับกับวันนั้น เป็นผู้ที่ต้องนำไม้ไปค้ำต้นโพธิ์ เช่น วันที่ ๑๓ เป็นวันอาทิตย์ ปีนั้นคนที่เกิดวันจันทร์ จะเป็นผู้ที่นำไม้ไปค้ำ ถ้าวันที่ ๑๓ เป็นวันจันทร์ คนที่เกิดวันอังคารก็ต้องนำไม้ไปค้ำเป็นต้น ที่มีหลักการอยู่เช่นนี้ก็เพราะถือว่าในระหว่างสงกรานต์ ๓ วันนั้น วันที่ ๑๓ เป็นวันสิ้นปี วันที่ ๑๔ เป็นวันกลาง คือไม่ใช่ปีใหม่และไม่ใช่ปีเก่า ส่วนวันที่ ๑๕ นั้น เป็นวันขึ้นปีใหม่ ดังนั้น คนที่เกิดวันที่อยู่ระหว่างกลางที่ชาวมอญเรียกว่า “กร๊าบฮอนาม” แปลว่า ฤกษ์กระหนาบ (ไม้ดี) คือ วันปีเก่าก็ไม่ใช่ ปีใหม่ก็ไม่ใช่ ก็ถือว่าปีนั้นไม่ว่าใครจะดี อาจจะเป็นความเชื่อที่มาจาก การถือฤกษ์ยาม จึงต้องทำบุญที่เป็นสาธารณประโยชน์ คือ ค้ำต้นโพธิ์ หรือ ซ่อมทางเดิน หรือ ซ่อมสะพานที่เป็นทางสาธารณะ เป็นต้น หากมิได้ทำสิ่งใดก็ต้องนำไม้ไปค้ำต้นโพธิ์ คือหาไม้ที่มีงามตรงปลาย ยาวประมาณ ๑ เมตร ปอกเปลือก ทาขมิ้นให้สวยงาม แล้วนำไปค้ำไว้ที่โคนต้นโพธิ์ในวัด ซึ่งผู้หลักผู้ใหญ่ก็ยังปฏิบัติกันอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ ทำให้ทุกคนได้มีโอกาสซ่อมแซมสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์

ประเพณีการเล่นลูกสะบ้าทอย

การเล่นลูกสะบ้า เป็นอีกประเพณีการเล่นหนึ่งที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย คล้ายกับเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวดูใจได้เกี่ยวพาราสีกันต่อหน้าพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ของแต่ละฝ่าย หนุ่มสาวจะสังเกตกิริยาท่าทางคนที่พึงพอใจจากท่าเล่นลูกสะบ้า มีถึง ๑๒ ท่า เช่น ท่าดีดจะสังเกตความอ่อนช้อยของมือ เงยหน้าจะดูลำคอระหงของสาวเจ้า และสานสัมพันธ์ถึงชั้นแต่งงานออกเรือน ซึ่งการเล่นสะบ้าทอยจะเล่นกันตอนที่ชวานาเลิกจากการเก็บเกี่ยวข้าวในนาเรียบร้อยแล้วพร้อมกันทุกหมู่บ้าน จึงมีเวลาว่าง ตามหมู่บ้านต่าง ๆ จะเป็นคนหนุ่มและคนสาว ๆ จะมีการเล่นต่าง ๆ กัน เช่น สะบ้าทอย นั้นได้มีการจัดสถานที่ยาว ๒๐ เมตร ๒๔ เมตร และ ๓๐ เมตร เป็นระยะทางที่ยาวความกว้าง ๒ เมตร สถานที่ต้องถมดินให้เรียบและดินจะต้องแข็ง เมื่อโยนลูกตกลงบนดินจะได้ไม่ยุบ ส่วนลูกตั้งแต่ละข้างนั้น ใช้ลูกตั้งแนวตรง คือ จากตรงข้ามแถวกลาง ห่างจากลูกกลาง ๕๐ เซนติเมตร เช่นกัน ทั้งสองข้างนี้เราเรียกกันว่าปีก สำหรับลูกทอยนั้นถ้าไม้ไม่แข็งพอ เมื่อกระทบลูกพื้นดินจะแตก จึงต้องกลึงด้วยไม้ที่แกร่งและแข็งพอสมควรและต้องกลึงให้กลมท้องแบนและลบมุมเมื่อเวลาทอยไปจะได้ไม่สะดุดพื้นดินที่ทำไว้ โดยเฉพาะส่วนด้านบนจะต้องให้สูงขึ้นมาพอสมควร ลูกกลมเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๗ เซนติเมตร ตรงกลางจะกลึงไว้ให้เป็นหลุมนิดหน่อย เพื่อนิ้วหัวแม่มือกดเวลาทอย เมื่อวัดระยะความยาวสุด คือ ๓๐ เมตร แล้วจะต้องวัดระยะยาวออกไปอีกข้างละประมาณ ๑ เมตร

ทั้งสองข้างเพื่อให้ผู้ที่จะทอยยื่น และจะต้องกันด้านหลังผู้ยื่นด้วยของแข็งอย่างไม้กระดานหน้ากว้างและยาวพอสมควร เพื่อเวลาฝ่ายตรงข้ามทอยลูกมาจะได้ไปติดที่เรากันไว้ กันลูกออกนอกสนาม ส่วนความกว้างนั้นประมาณ ๒ เมตรเท่ากันตลอดระยะทางหัวสนามถึงท้ายสนาม การที่มีสามระยะนี้นั้นมีไว้เพื่อบุคคลที่มีความสามารถในการทอยต่างกัน

การเล่นสะบ้าแต่เดิม ไม่มีการนับคะแนนกัน ทอยไปจนกว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดทำลูกล้มหมดทั้ง ๕ ลูก ถือว่าฝ่ายที่ทำล้มหมดเป็นฝ่ายชนะแต่มาระยะหลังนี้ บุคคลต่าง ๆ ได้ไปประกอบกิจการงานต่างท้องที่จึงทำให้การเล่นสะบ้าทอยลดน้อยลงไปจะมีบ้างก็ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ในเดือนเมษายน และปัจจุบันนี้สถานที่ไม่อำนวยเท่าที่ควร ปัจจุบันนี้ได้จัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุก ๆ ปี ในเดือนเมษายนที่ พระประแดง ซึ่งชมรมศิษยานุศิษย์วัดทรงธรรมวรวิหาร เป็นผู้จัดและก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงกติกาบางอย่างเพื่อความเหมาะสมโดยให้ผู้ทอย ๆ ฝ่ายละ ๖ ลูก ไปก่อน แต่ถ้าทำล้มหมดฝ่ายตรงข้ามก็จะต้องทอยลูกคืนไปให้ฝ่ายที่ทอยมา เพื่อให้โอกาสที่จะทำคะแนนเป็นของตัวเองแล้วกลับข้าง (หรือเหินอลม-ได้ลม) แต่เดิมเป็นการเล่นเพื่อออกกำลังกายเพราะว่าเวลาทอยนั้นจะต้องใช้กำลังทุก ๆ ส่วนของร่างกาย

การเล่นสะบ้าทอยนี้ทุก ๆ วันเป็นเดือน เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ปลอดจากโรคภัย การเล่นสะบ้าทอยเป็นการเล่นชนิดหนึ่งที่มีมา แต่โบราณและเป็นประเพณีชนิดหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งนับวัน จะหาตูละบายชนิดนี้ได้ยากมาก เข้าใจว่าปัจจุบันจะมีอยู่ที่พระประแดง แห่งเดียวเท่านั้น สะบ้าทอยจะมีได้ทุก ๆ งานดังได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น หนุ่ม ๆ จะเข้ามาทอยสะบ้าจะต้องแต่งตัวเรียบร้อย นุ่งผ้าม่วงลอยชายใส่ เลื้อยคอกกลมสี หรือดอก ๆ สุดแล้วแต่ความเหมาะสม ต้องเป็นชุดของตัวเอง ไม่ใช่มาขอผลัดกันในการเล่น ดูแล้วจะไม่ใช่ประเพณีที่ดี จะกลายเป็นว่า ประเพณีขอไปที ทำให้ผู้มาชมเกิดความคิดไปในทางลบ อย่างไรก็ตามแล้วแต่ต้อง อยู่ที่ผู้จัดจะต้องออกกำหนดกฎเกณฑ์ ให้เป็นที่แน่นอน ผู้ที่มาเล่นจะได้เตรียม ตัวถูกต้องตามระเบียบ

ประเพณีการแห่หงส์-ธงตะขาบ

หงส์ เป็นสัญลักษณ์แห่งความเชื่อของมอญ อันเป็นที่มาของประเพณีการแห่หงส์ ชาวมอญเกือบทุกท้องถิ่น จะมีหงส์ เป็นสัญลักษณ์ โดยทำรูปหงส์ไว้บนเสากลมสูงประมาณ ๒๐ เมตร (คล้ายเสาธงชาติ) ตัวเสาจะมีการสลักลวดลายอันสวยงาม ส่วนตัวหงส์ที่ประดิษฐานอยู่บนยอดเสาก็จะทำอย่างสวยงาม ลำตัวประดับกระจกเป็นสีอันสวยงาม จงอยปากจะห้อยกระดิ่ง เวลาเมื่อลมทำให้เกิดเสียงดังไพเราะ

ส่วนธงตะขาบชาวมอญนิยมทำในโอกาสมงคลต่างๆ เช่น ฉลองพระพุทธรูป เบิกเนตรพระพุทธรูป การบูชาบรรพบุรุษ โดยเฉพาะในเทศกาลสงกรานต์ หรือปีใหม่ชาวมอญ รูปลักษณะของธงตะขาบนั้นนิยมใช้ผ้าแดง

สำหรับพิธีการจะเริ่มตั้งแต่เจ้าภาพ (ผู้ที่สร้างเสาหงส์) จัดเตรียมผ้าสีตามความเชื่อที่เทวดามาเข้าฝันบอกกล่าวสีของผ้าที่จะทำหงส์ แล้วนำผ้ามาตัดเย็บตกแต่งลายให้สวยงาม ด้านปลายของหงส์จะนำเอาเส้นผมของตนเย็บติดไว้ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง

เมื่อถึงวันแห่หงส์ เจ้าภาพจะพับผ้าหางหงส์วางบนพานที่เตรียมไว้ แล้วนำไปยังวัดเข้าไปในโบสถ์กราบพระประธานของวัดแล้วทำการแห่รอบอุโบสถ ๓ รอบ โดยในพิธีแห่จะมีกลองยาวตีนำหน้าอย่างสนุกสนาน เมื่อครบ ๓ รอบแล้วก็นำผ้าหางหงส์ ผูกออกแล้วชักขึ้นไปยังยอดเสาจนถึงตัวหงส์

จุดประสงค์ของพิธีนี้ ก็เพื่อความ เป็นสิริมงคลและป้องกันการเจ็บป่วย เพราะผู้ใดถ้ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเข้าฝันแล้วไม่ดำเนินการตาม ก็จะทำให้เกิดเจ็บป่วยโดยหาสาเหตุไม่ได้

วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญ

การแต่งกายของชาวมอญ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่ก็ไม่แตกต่างจากชาวไทยเท่าใดนัก ซึ่งในปัจจุบัน มีความกลมกลืนทางวัฒนธรรมประเพณีระหว่างไทย มอญ

การแต่งกายของชาวมอญนิยมสวมผ้าถุง เรียกว่า **เกลิด** ส่วนผ้าผืนยาวที่นุ่งเวลาออกงานสำคัญ เรียกว่า **เกลิดอะเหล็น** แปลว่า ผ้าถุงยาวหรือผ้าลอยชาย ส่วน เลื้อเป็นเลื้อคอกกลม ผ่าอกตลอด เช่นกระบอก มีกระดุม ผ้า หรือเชือกผูกเข้ากัน หรือเลื้อคอกกลม สีล้วนแขนสั้น สมัยก่อนนิยมโพกศีรษะ ต่อมาตัดสั้นแบบสมัยนิยม

การแต่งกายของหญิงชาวมอญ นิยมสวมขิ่น คล้ายผ้าถุงของผู้ชาย แต่ลายของผู้หญิงละเอียดและสวยงามกว่าและ วิธีการนุ่งต่างกัน สวมเลื้อตัวในคอกกลมแขนกุดตัวสั้นแคเอว เล็กพอดีตัว สีสด สวมทับด้วยเลื้อแขนยาวทรงกระบอก เป็นผ้า ลูกไม้เนื้อบางสีอ่อนมองเห็นเลื้อตัวใน ถ้ายังสาวอยู่แขนเลื้อจะยาวถึงข้อมือ หากมีครอบครัวแล้วจะเป็นแขนสามส่วน

หญิงมอญ นิยมเกล้าผมมวยค่อนข้างต่ำลงมาทางด้านหลังโดยมีเครื่องประดับ ๒ ชั้น บังคับไม่ให้ผมมวยหลุด คือโลหะ รูปตัวยูคว่ำแคบๆ และโลหะรูปปีกกาตามแนวนอน ภาษามอญ เรียกว่า อะนดโซ่ก และ อะเหลียงโซ่ก จากนั้นประดับด้วย แหะเกวี่ยปาวซ่ก รอบมวยผม ภายหลังเมื่ออยู่เมืองไทยนานเข้า ผู้หญิงมอญก็รับเอาอิทธิพลการแต่งตัวแบบผู้หญิงชาวไทย เข้าไปร่วมด้วย

สิ่งสำคัญของคนมอญ เมื่อเข้าวัด คือ มัก คล่องผ้าสไบ เรียกว่า **หยาดโต้ด** ใช้ได้ทั้งชายหญิง แต่โดยมากชายสูงอายุมักใช้ผ้าขาวม้า วิธีห่ม คือ พาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลังอ้อมใต้รักแร้ขวาแล้ว ขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย หากไปงานรื่นเริงเที่ยวเล่น ก็ใช้คล้องคอแทนหรือพาดลงมาตรงๆ บนไหล่ซ้าย

วิถีชีวิตของ...

ชาวมุสลิม

การถือศีลอด

วัตถุประสงค์ของการถือศีลอด คืออะไร?

เมื่อเราศึกษาจากคัมภีร์กุรอาน ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่บันทึกวามะของอัลลอฮ์ผู้ทรงกำหนดให้เราถือ ศีลอด เราได้พบบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการถือศีลอดว่า : “โอ้บรรดา ผู้ศรัทธา การถือศีลอดได้ถูกกำหนดแก่ผู้เจ้าเช่นเดียวกับที่ถูกกำหนดแก่บรรดาผู้คนก่อนหน้าผู้เจ้า ทั้งนี้เพื่อที่ผู้เจ้าจะได้รู้จักยับยั้งตนเองและเกรงกลัวพระเจ้า” (กุรอาน ๒.๑๗๔)

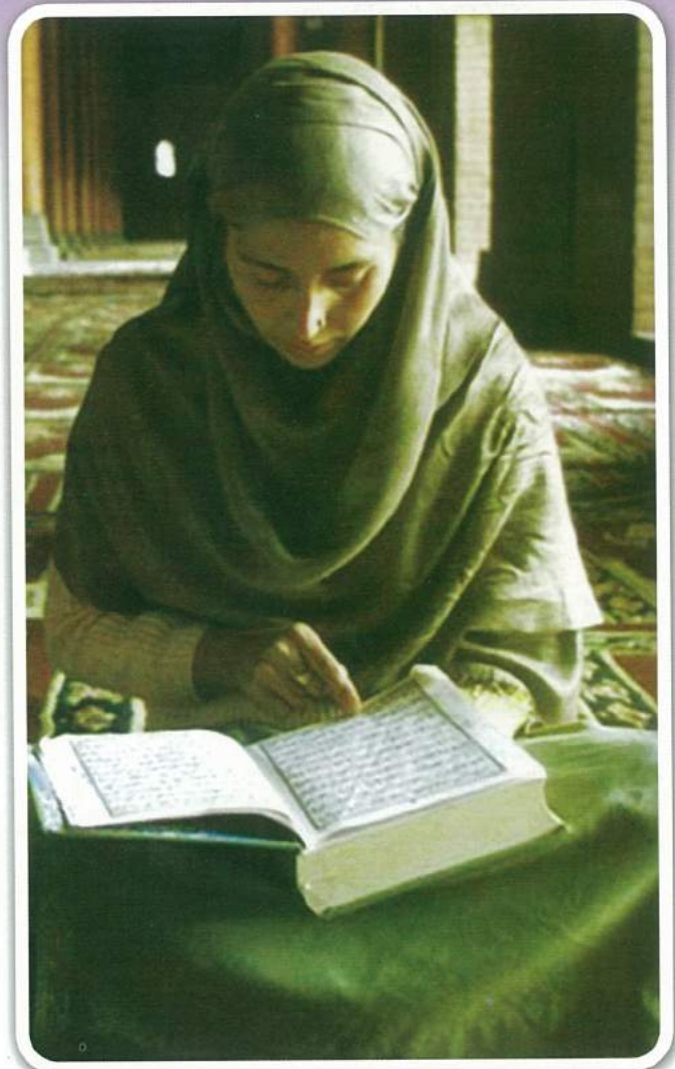
“การยับยั้งตัวเอง” หมายถึง การยับยั้งการกินการดื่มและการมีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งเป็นการขุ่นต่ำของสัตว์ทั้งหลายโดยทั่วไป

ส่วน “ความเกรงกลัวพระเจ้า” นั้นเป็นวัตถุประสงค์สำคัญที่อิสลามต้องการจะปลูกฝัง ให้แก่ผู้ศรัทธาเกิดความรู้สึกเกรงกลัวพระองค์ เพราะในเดือนเราะมะฎอน บางสิ่งบางอย่างที่เราเคยกิน และเคยทำได้ ถูกห้ามเป็นการชั่วคราว ตลอดเวลากลางวันเรายังงดเว้นได้ ทั้งๆ ที่มีไซของต้องห้าม เรามีเงินอยู่ในกระเป๋า แต่เราก็ไม่ซื้ออะไรกิน เราสามารถที่จะแอบกินได้ แต่เราก็ไม่ทำ เพราะเรามีความสำนึกว่าพระเจ้าเฝ้ามองเราอยู่ ดังนั้นเมื่อพ้นจากเดือนถือศีลอดไปแล้ว การถือศีลอด จะเป็นบทเรียนสอนให้เราเกรงกลัวพระเจ้า และงดเว้นจากการกิน หรือ ทำในสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามเป็นการถาวร เช่น สุรา การพนัน ดอกเบียร์ การผิดประเวณีและอบายมุขอื่นๆ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์อะไรต่อตัวเองและสังคมแต่ประการใด

นอกจากนั้นแล้ว จากบทบัญญัติแห่งคัมภีร์กูรานดังกล่าวข้างต้น ยังบอกให้เราได้ทราบว่า การถือศีลอดไม่ใช่เพียงจะมีขึ้นในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด(ขอความสันติจงมีแด่ท่าน)เมื่อประมาณ ๑,๔๐๐ ปีก่อน แต่หากได้มีการก่อนหน้านั้นนานแล้ว

การศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้เรารู้ว่าในศาสนาฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาเก่าแก่ในอินเดียก็มีการถือศีลอดเช่นกันโดยพวกพราหมณ์จะถือศีลอดในวันที่ ๑๑ และ ๑๒ ของทุกเดือน ดังนั้นพวกพราหมณ์จะถือศีลอดปีละ ๒๔ วัน พวกโยคีชาวอินเดียบางคนจะถือศีลอด โดยการงดเว้นจากการกินและการดื่มเป็นระยะเวลา ๔๐ วัน เช่นเดียวกับผู้ที่นับถือศาสนาเซน ชาวฮีบต์โบราณถือว่า การถือศีลอดเป็นพิธีกรรมทางศาสนาอย่างหนึ่ง ในศาสนาไซโรแอสเตอร์ ถึงแม้จะไม่มีข้อกำหนดเรื่องการถือศีลอดแก่บุคคลทั่วไป แต่คัมภีร์ของศาสนานี้ก็กำหนดให้นักบวชของตนถือศีลอดด้วยเช่นกัน

สำหรับพวกยิว การถือศีลอด ถูกถือว่าเป็นหน้าที่ทางศาสนาที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติ นบีมุซา (หรือโมเสส) ก็ใช้เวลา ๔๐ วัน ถือศีลอดบนภูเขาซีนายก่อนที่จะได้รับบทบัญญัติกฎหมายจากพระเจ้าเป็นเจ้า พวกยิวจึงถือว่าการดีที่จะถือศีลอดนาน ๔๐ วัน และถือว่าวันที่ ๔๐ เป็นวันบังคับให้การถือศีลอด ซึ่งวันสุดท้ายนี้จะตรงกับวันที่ ๑๐ ของเดือนที่ ๗ ตามปฏิทินชาวยิวและวันนี้ถูกเรียกว่า วัน “อาซุร” (แปลว่าที่ลิม) และวันนี้เองที่เป็นคัมภีร์เตารอต หรือ บัญญัติสิบประการ ได้ถูกประทานแก่ นบีมุซา

ในศาสนาคริสต์ การถือศีลอด พระเยซู หรือ นมูซาก็เคยถือศีลอดเป็นเวลา ๔๐ วันในป่า (ดูไบเบิล มัทธิว ๔.๒) นบียะฮฺยา หรือ ยอห์น แบพติสต์เคยถือศีลอดร่วมกับสาวกของท่านเช่นกัน (ดูไบเบิล มาระโก ๒.๑๘)

ในแผ่นดินอารเบียก่อนหน้าสมัยท่านนบีมุฮัมมัด (ขอความสันติจงมีแด่ท่าน) พวกชาวอาหรับกุเรชก็เคยถือศีลอดในวัน “อาซุร” (วันที่ ๑๐ ของเดือนมุฮัรรัม) เพราะในวันนั้นเป็นวันเปลี่ยนผ้าคลุมกะอับะฮฺผืนใหม่ แต่ในนครมะดีนะฮฺ พวกยิวก็ยังคงถือศีลอดในวันที่ ๑๐ เดือน ๗ ตามปฏิทินของพวกเขา

สรุปก็คือ การถือศีลอดเป็นมาตรการหนึ่ง ซึ่งอิสลามนำมาใช้เพื่อฝึกมนุษย์ให้รู้จักยับยั้งชั่งใจในการกินและรู้จักเกรงกลัวพระเจ้าเพราะถ้ามนุษย์ไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจในการกินและไม่เกรงกลัวพระเจ้าแล้ว มนุษย์ก็จะกินทุกอย่างโดยไม่รู้จักพอ และจะกินแม้กระทั่งป่าและภูเขา

การแต่งงานของชาวมุสลิม

การแต่งงานของชาวไทยมุสลิม ต้องเป็นไปตามศาสนบัญญัติ กล่าวคือ ต้องแต่งงานกับคนที่เป็นมุสลิมด้วยกัน จะแต่งงานกับคนต่างศาสนาไม่ได้ ดังนั้น ในกรณีที่เป็นคนนอกศาสนา จะต้องให้เขานับถือศาสนาอิสลามด้วยความศรัทธาเสียก่อน

การสมรสในอิสลาม หมายถึง การที่ชายหญิงต้องมาอยู่ร่วมกันในฐานะสามีภรรยา เป็นการสร้างครอบครัวขึ้นใหม่ โดยต้องผ่านการ “นิกะห์” (พิธีสมรส)

การเลือกคู่ครองต้องเป็นมุสลิมด้วยกัน ไม่แต่งงานกับบุคคลที่ศาสนากำหนดห้ามไว้ คือกับผู้ที่มีสายเลือดเดียวกัน โดยกำเนิดที่เป็นญาติใกล้ชิดกัน เช่น บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา ฯลฯ และทั้งสองฝ่ายต้องตกลงใจโดยไม่มี การบังคับ เมื่อชายหญิงคู่ใดผ่านการเจรจา ระหว่างผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายตกลงให้สมรสกันได้ จะมีการทำพิธีสู่ขอกันเป็นทางการ บางแห่งมักตัดวิธีนี้ออก การทำพิธีหมั้นก็เช่นเดียวกัน อาจทำพิธีหมั้นในวันสู่ขอหรือกำหนดไปทำกันในวันแต่ง บางแห่ง ยึดถือเพียงศาสนบัญญัติก็จะไม่มีการทำพิธีหมั้นแต่อย่างใด

สำหรับเงินสินสอดทองหมั้นถือเป็นประเพณีที่ฝ่ายชายต้องมอบให้ตามจำนวนที่ผู้ปกครองฝ่ายหญิงตกลง ซึ่งเงินสินสอดเหล่านี้จะได้กับผู้ปกครองฝ่ายหญิง ส่วนของหมั้นมักจะเป็นสิ่งได้กับหญิงโดยเฉพาะ ตามหลักศาสนากำหนดให้มีเพียงเงินหรือสิ่งของที่ชายจะต้องมอบให้หญิง ซึ่งเรียกว่า **“มะฮัร”** และมะฮัรนี้จะเป็นกรรมสิทธิ์ของเธอโดยเฉพาะ คล้ายกับของหมั้น

ในวันแต่งงานช่วงที่สำคัญที่สุดคือ การนิกะห์ หมายถึง การยินยอมของผู้ปกครองฝ่ายหญิง เจ้าบ่าวยอมรับการสมรสกับเจ้าสาว มีพยานรู้เห็น ๒ คน การนิกะห์ ถ้าเปรียบการจดทะเบียนสมรส เป็นการสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย บ้านเมือง การนิกะห์ ก็คือ การจดทะเบียนสมรสทางศาสนา การสมรสของมุสลิมต้องผ่านการนิกะห์ และการนิกะห์จะสมบูรณ์ต้องประกอบด้วย เจ้าบ่าว เจ้าสาว ซึ่งผ่านการเจรจาตกลงจะทำการสมรสกัน วะลี คือ ผู้ปกครองฝ่ายหญิงตามศาสนบัญญัติ พยาน จำนวน ๒ คน ต้องมีอะฮ์กรตามที่กล่าวแล้ว พร้อมกับกล่าวอบรมคู่บ่าวสาว และการกล่าวตอบรับ ยืนยันในการสมรสของเจ้าบ่าว

ขั้นตอนการนิกะห์ สถานที่ทำพิธี ทำที่บ้านของฝ่ายหญิงหรือที่มัสยิดใกล้บ้าน เมื่อองค์ประชุมพร้อมแล้ว ผู้กล่าวการอบรม (คุฎบะฮ์นิกะห์) มักจะเป็นอิหม่ามหรือผู้นำศาสนาเริ่มด้วยการอ่านโองการในคัมภีร์อัลกุรอาน แล้วนำไปให้เจ้าบ่าวกล่าวคำปฏิญาณ ๒ ประโยค ต่อจากนั้นก็กล่าวสั่งสอนให้ปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางของศาสนาหรืออบรมเกี่ยวกับการครองคู่สามีภรรยาตามที่เห็นสมควร แล้วแต่ผู้ทำพิธี ซึ่งก็คือ วะลี แต่ส่วนมากวะลีจะมอบหมายให้อิหม่ามหรือผู้นำศาสนาในหมู่บ้าน เป็นผู้ทำพิธีแทน

(ไม่ระบุผู้แต่ง) , โฟกัสคลองสามวา , พิมพ์ครั้งที่ ๑ , กรุงเทพฯ ,เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร , (ไม่ระบุปีที่พิมพ์).

(ไม่ระบุผู้แต่ง) , ความเป็นมาจากอดีตถึงปัจจุบัน วัดพระยาสุเรนทร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์เต็ง ๑ , (ไม่ระบุปีที่พิมพ์).

(ไม่ระบุผู้แต่ง) , ที่ระลึกพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่ ๑ , กรุงเทพฯ ,บริษัท เอกพิมพ์ไทย จำกัด, (ไม่ระบุปีที่พิมพ์).

ผศ.นุชฤดี รุ่ยใหม่, ๒๕๕๕ , พระมิ่งขวัญการศึกษาไทย (ออนไลน์) , แหล่งที่มา :

<http://ajarnsine.blogspot.com/2010/05/blog-post.html>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายวีระกุล อรัณยะนาค ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.กรุงเทพมหานคร
นายปรเวศวร์ ศิริรัตน์ รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.กรุงเทพมหานคร
นายประเสริฐ คุปต์จิต รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.กรุงเทพมหานคร

บรรณาธิการ

นางสาวสร้อยฉัตร บุญมี ผู้อำนวยการ กศน.เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร
นางนิตยา เจริญสุข ผู้อำนวยการ กศน.เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
นายภาคย์ กลั่นบุศย์ ผู้อำนวยการ กศน.เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
นางสมทรง มาลี ครูชำนาญการ
คณะครู กศน. เขตคลองสามวา

ศิลปกรรม/จัดพิมพ์

บริษัท ร่มใบบุญ จำกัด

๓๑/๑๑๔ ซอยบางขุนนนท์ ๑๕ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ : ๐๒-๔๓๓๑๔๔๗ โทรสาร : ๐๒-๔๓๓๑๔๔๘ E-mail : rombaiboon@gmail.com

โลกคือมหาริณแฉ้ว
ห้องหับสรรพโอฟีาร
หนังสือดุจประแฉทวาร
จักพบรัตนแท้

ไพศาล
เลิศแล้
ไซสุ ห้องนา
ก้องแก้ว วิทยา

พระราชนิพนธ์ใน...
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ตีพิมพ์ในหนังสือ ที่ระลึกสัปดาห์ห้องสมุด (ครั้งที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๐